

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Факультет педагогічної та соціальної освіти
Кафедра педагогіки та інклюзивної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____

О. А. Кузнецова

27 серпня 2020 р.

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ**

Ступінь бакалавра

Спеціальність: 014.03 Середня освіта Історія

Освітньо-професійна програма: Історія, правознавство

2020-2021 навчальний рік

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Олексюк Оксана Євгенівна, доцент кафедри педагогіки та інклюзивної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

РЕЦЕНЗЕНТ: Старєва А.М., кандидат пед. наук, директор ММІРЛВНЗ «Університет «Україна»»

Програму схвалено на засіданні кафедри педагогіки та інклюзивної освіти
Протокол від «26» серпня 2020 року № 1.

Завідувач кафедри педагогіки та інклюзивної освіти
(Яблонський А.І.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією факультету дошкільної та педагогічної освіти

Протокол від « 26 » серпня 2020 року № 1
Голова навчально-методичної комісії (Степанова Т.М.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол від «27» серпня 2020 року № 14
Голова навчально-методичної комісії університету (Кузнецова О. А.)

Анотація

Навчальна дисципліна «Педагогічна творчість» включена до навчальних планів як нормативна дисципліна з метою реалізації завдання підготовки майбутніх вчителів до творчої педагогічної діяльності.

За змістом дисципліни студенти знайомляться з поняттями творчості та творчої педагогічної діяльності, педагогічної майстерності, творчості у педагогічному спілкуванні, прийомами педагогічної взаємодії, педагогічного такту. Окремими кредитом проходить вивчення педагогічних технологій розвитку творчої особистості учня.

Всього на вивчення дисципліни відводиться три кредити. Кожний з кредитів охоплює завершений блок загальних засад педагогічної творчості та педагогічної майстерності у професійній діяльності, освітніх технологій у творчій педагогічній діяльності вчителя.

Ключові слова: творчість, педагогічна творчість, педагогічна майстерність, творче педагогічне спілкування, творча педагогічна діяльність, творча професійно-педагогічна діяльність, педагогічна взаємодія, педагогічні технологія

Annotation

The discipline «Pedagogical creativity» is included in the curriculum as a normative discipline in order to implement the task of preparing future teachers for creative pedagogical activities.

According to the content of the discipline students get acquainted with the concepts of creativity and creative pedagogical activity, pedagogical skill, creativity in pedagogical communication, methods of pedagogical interaction, pedagogical tact. A separate loan is the study of pedagogical technologies for the development of the creative personality of the student.

In total, three credits are allocated for the study of the discipline. Each of the credits covers the completed block of general principles of pedagogical creativity and pedagogical skills in professional activity, educational technologies in creative pedagogical activity of a teacher.

Keywords: creativity, pedagogical creativity, pedagogical skills, creative pedagogical communication, creative pedagogical activity, creative professional-pedagogical activity, pedagogical interaction, pedagogical technology

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Педагогічна творчість» складена Олексюк О.Є відповідно до освітньо-професійної програми та освітньо-кваліфікаційної характеристики підготовки бакалавра для студентів Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 014.03 Середня освіта Історія освітньої програми: Історія, правознавство.

Програму розроблено з урахуванням рекомендацій МОН України (лист № 1/9-736 від 06.12.2007р.) «Про Перелік напрямів (спеціальностей) та їх поєднання з додатковими спеціальностями і спеціалізаціями для підготовки педагогічних працівників за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра, спеціаліста, магістра»; наказом МОН України від 20.04.2018 р. № 407; додатком до листа МОН України від 03.07.2018 р. № 1/9-415.

«Педагогічна творчість» є складовою частиною дисциплін психолого-педагогічного циклу нормативного блоку. Її вивчення передбачає розв'язання низки завдань професійної підготовки фахівців вищої кваліфікації, зокрема: опанування системою знань про педагогічну творчість, логіку, основні елементи, етапи, методи формування творчої особистості вчителя та учнів.

Робоча навчальна програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати бакалавр відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Педагогічна творчість», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

Міждисциплінарні зв'язки: з педагогікою, психологією, філософією, соціологією, естетикою, анатомією, фізіологією, гігієною людини та ін.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Мета навчальної дисципліни** полягає у ознайомленні студентів з системою психолого-педагогічних знань, структурою та специфікою педагогічної діяльності, складовими майстерності, інноваційними методиками навчання, розвитку креативності майбутніх учителів, їх творчої індивідуальності, розкриття закономірностей і специфіки творчої педагогічної діяльності вчителя, методики та технології організації творчої діяльності учнів у навчально-виховному процесі, формування у студентів цілісної системи знань про педагогічну творчість вчителя та учнів, обґрунтуванні шляхів і умов ефективного впливу на їх особистісний творчий розвиток.

1.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Педагогічна творчість» є:

- надання студентам знань теоретичних положень педагогічної творчості, розкриття закономірностей і специфіки творчої педагогічної діяльності вчителя;
- формування в студентів цілісної системи знань про педагогічну творчість вчителя, розкриття методології творчої педагогічної діяльності вчителя;
- надання уявлення про різноманіття методики та технології організації творчої діяльності учнів у навчально-виховному процесі;
- забезпечення оволодіння майбутніми учителями вміннями здійснювати науково-пошукову діяльність, розвивати свій творчий потенціал;
- розкриття специфічних ознак, що притаманні творчій діяльності вчителя;
- формування творчої педагогічної індивідуальності, потреби у професійному саморозвитку та самовдосконаленні;
- систематизація способів засвоєння, відтворення і тлумачення основних понять педагогічної творчості;
- практичне оволодіння технікою керівництва творчим процесом навчання й виховання;
- формування освіченої, творчої особистості майбутнього вчителя;
- ознайомлення студентів з методами психодіагностики творчих професійних якостей педагога.

Мета та завдання курсу будуть зреалізовані за умови вивчення технології організації педагогічної діяльності. Усвідомлення власної педагогічної діяльності як рефлексивного керування діяльністю школяра, уявлення себе суб'єктом цієї діяльності, опанування механізмом використання особистісного потенціалу для розв'язання педагогічних завдань навчання і виховання, засвоєння елементів педагогічної техніки та керування своїм організмом.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими **компетентностями**:

I. Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність до дієвої світоглядної позиції, можливість оперувати філософськими категоріями і поняттями, захищати власну точку зору, не руйнуючи відносин

ЗК2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу. та встановлення взаємозв'язків між явищами та процесами.

ЗК3. Здатність логічно, вірно, аргументовано і ясно будувати усну та письмову мову за науково-професійним спрямуванням.

ЗК4. Здатність до саморозвитку, підвищенню кваліфікації та майстерності.

ЗК5. Здатність до інноваційної діяльності.

ЗК6. Здатність розробляти проекти та управляти ними.

ЗК7. Здатність свідомо та соціально-відповідально діяти на основі етичних міркувань і принципів академічної доброчесності.

ЗК8. Здатність проводити дослідження та презентувати результати.

загальні компетентності, складниками якої є: *соціальна* (здатність та готовність до освітньої діяльності, наповненої особистісними сенсами щодо освітнього продукту, до усвідомлення власної освітньої траєкторії та вміння її проектувати, до усвідомлення ціннісно-значущої діяльності в соціальному середовищі), *інформаційна* (здатність і готовність до здобування інформації з різних педагогічних джерел із проблем розвитку різних педагогічних явищ та феноменів, інтерпретації, систематизації, аналізу), *комунікативна* (здатність і готовність до навчальної взаємодії в парі, групі, проектування особистої моделі комунікації в групі (спільноті), з вихованцями, їх батьками), *самоосвітня* (здатність і готовність до усвідомленого відбору інформації (з різних джерел) та застосування її у професійній діяльності, аналізу, критичного осмислення, виокремлювати, узагальнювати, характеризувати передумови, чинники, суперечності розвитку педагогічної теорії та практики);

професійні компетентності, а саме: *освітньої* (здатність і готовність до визначення сутності, структурних компонентів, психолого-педагогічних умов педагогічної творчості вчителя, систематизації та узагальнення продуктивних педагогічних ідей та систем, виявлення інноваційного досвіду вчителів сучасних закладів освіти та впровадження його в практику роботи з учнями, внесення елементів творчості у проектування різних форм життєдіяльності дітей; професійної взаємодії з батьками учнів), *психологічної* (здатність і готовність до врахування вікових та індивідуальних особливостей дітей у процесі організації педагогічної взаємодії), *дидактичної* (вивчення перспективного педагогічного досвіду та адаптації його до умов освітньої діяльності закладу середньої освіти, аналізу педагогічних явищ та процесів, пояснення їх сутності, аргументуючи власну точку зору з позиції науки, аналізу педагогічних ситуацій та формулювання педагогічних задач до них, накреслення шляхів їх вирішення, ефективності організації творчого освітнього процесу в закладі середньої освіти, наукових підходів вивчення розвитку особистості, організації взаємодії з колегами та батьками учнів), *рефлексивної* (здатність і готовність до особистісно-значущої позитивної мотивації професійно-педагогічної діяльності, творення власного педагогічного досвіду).

У результаті вивчення дисципліни фахівець повинен **знати**:

- специфіку предмета, його роль в системі гуманітарних наук;

- становлення та розвиток ідей педагогічної творчості в історії зарубіжної педагогічної думки;
- становлення та розвиток ідей педагогічної творчості в історії вітчизняної педагогічної думки;
- своєрідність педагогічної творчості, її специфічні риси;
- умови розвитку педагогічної творчості та підвищення рівня творчої діяльності вчителя;
- сутність основних напрямів формування творчої особистості вчителя;
- методи стимулювання вчителя до творчої діяльності;
- механізми формування внутрішніх та зовнішніх процесів особистісного становлення як потреби в самореалізації, самоутвердженні в творчій діяльності;
- творчу діяльність вчителя, що спрямована на особистий розвиток та самовдосконалення;
- систему професійно важливих якостей творчого вчителя.

У результаті вивчення дисципліни підготовлений фахівець повинен **вміти**:

- приймати рішення, передбачувати результат творчої педагогічної діяльності, поєднувати завдання виховання і розвитку особистості;
- виявляти в навчальному предметі на різних рівнях його вивчення основні провідні ідеї, поняття, переконання для розвитку в учнів творчого мислення;
- самоаналізувати педагогічні дії;
- створювати атмосферу взаємної довіри, поваги, допомоги, співробітництва та співтворчості;
- дотримуватись в своїй діяльності професійно-педагогічних етичних норм;
- підтримувати й формувати сприятливий для успішної педагогічної діяльності соціально-психологічний клімат у колективі;
- попереджати й знаходити ефективні варіанти розв'язання педагогічних конфліктів;
- діагностувати професійно-особистісні якості творчої особистості.

Програмні результати навчання:

ПРН1. Використовувати функції наукового дослідження в сфері філософського знання в практичній діяльності

ПРН2. Узагальнювати та інтерпретувати наукові матеріали, їх критичне осмислення;

ПРН18. Здобувати нові знання, використовуючи сучасні інформаційні освітні технології.

Після завершення цього курсу студент буде знати:

- функції вчителя у суспільстві, компоненти педагогічної майстерності, педагогічні здібності, їх види та особливості,
- особливості педагогічної техніки, її внутрішні та зовнішні компоненти,
- стадії та рівні процесу педагогічного спілкування, умови оволодіння педагогічним тактом,
- умови, які активізують уяву вчителя та учнів на уроці,
- умови ефективності педагогічного навіювання, вікові особливості конфліктів, техніку організації контактної взаємодії,
- особливості інноваційних процесів на сучасному уроці, основні засади сучасних педагогічних технологій,
- шляхи впровадження гуманістичної педагогіки у навчальний процес,
- стратегії взаємодії як засіб розв'язання педагогічної ситуації, причини педагогічних конфліктів, їх види, способи проявлення.

Вміти:

- аналізувати педагогічну ситуацію,
- ідентифікувати професійні якості ідеального педагога зі своїми,
- визначати рівень навчання та вихованості учнів,
- активно впливати на співрозмовника (динамізм вчителя),
- чітко, логічно, виразно висловлювати свої думки (дидактичні вміння),

- переконувати, використовуючи вербальні та невербальні засоби впливу,
- раціонально моделювати свою поведінку,
- аналізувати сутність своїх досягнень чи недоліків,
- володіти технікою мови: контролювати дихання, знімати напругу м'язів,
- проявляти естетику зовнішнього вигляду,
- володіти комунікативною культурою,
- виявляти педагогічний такт, керувати увагою та добирати прийоми активізації уваги учнів.

Мати уявлення про:

- особливості самовиховання майбутнього вчителя,
- театральну педагогіку як науку про живу фізичну дію,
- гігієнічні правила запобігання мовним вадам,
- особливості впровадження педагогічних технологій у навчальний процес,
- специфічні особливості монологу, діалогу, полілогу,
- умови активного сприймання розповіді вчителя,
- педагогічну тактику,
- сутність активізації сприйняття учнями нового матеріалу,
- культуру зовнішнього вигляду вчителя.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

Вивчення бакалаврами навчальної дисципліни «Педагогічна творчість» завершується заліком.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

КРЕДИТ 1. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ

Тема 1. Методологічні засади педагогічної творчості

Педагогіка творчості як галузь педагогічної науки, об'єкт вивчення, завдання. Основні поняття: творчість, творча діяльність, педагогічна творчість, творча педагогічна діяльність. Актуальність проблеми формування творчої особистості педагога. Мета формування творчої особистості вчителя. Характерологічні особливості творчої особистості. Класифікація творчих особистостей. Сутність, специфіка та особливості педагогічної творчості. Компоненти та етапи творчості. Специфічні ознаки педагогічної творчості.

Основні умови перетворення діяльності педагога у творчу. Підсистеми творчої педагогічної діяльності (дидактична, виховна, організаційно-управлінська, самовдосконалення, громадсько-педагогічна). Рівні творчої педагогічної діяльності (репродуктивний, раціоналізаторський, конструкторський, новаторський). Критерії творчої педагогічної діяльності (бачення нової проблеми у зовнішній знайомій ситуації, знаходження варіантних шляхів її вирішення; застосування науково-доказового вибору дій у конкретній педагогічній ситуації; проведення систематичного самоаналізу професійної діяльності, науково-дослідницької роботи з творчого узагальнення власного досвіду та досвіду колег; володіння формами і методами управління творчою навчальною діяльністю учнів з метою розвитку їх творчих можливостей; реалізація на практиці принципів педагогіки співробітництва; прояв гнучкості при виборі оптимального управлінського рішення у нестандартних (можливо, конфліктних) ситуаціях; оригінальне проектування / конструювання НПВ).

Тема 2. Творча педагогічна діяльність: суть та специфіка поняття

Закони педагогіки творчості (педагогічної розвиваючої взаємодії, фасилітаційного режиму педагогічного впливу, взаємозумовленості розвитку суб'єктів педагогічного процесу, неперервної творчої реалізації та самореалізації особистості). Принципи педагогіки творчості (взаємозумовленості освіти і творчого розвитку особистості, самоорганізації, узгодження розвитку учнів з власними тенденціями розвитку). Принципи

педагогічної творчості (діагностики, оптимізації, взаємозалежності, фасилітації, креативності, доповнення, варіантності, самоорганізації).

Основні поняття теми: творчість, педагогічна творчість, педагогіка творчості, творча діяльність, творча педагогічна діяльність, підсистеми творчої педагогічної діяльності, рівні творчої педагогічної діяльності, критерії творчої педагогічної діяльності, закони педагогіки творчості, принципи педагогіки творчості, принципи педагогічної творчості.

КРЕДИТ 2. ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ І ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА

Тема 3. Професійно-педагогічна майстерність та педагогічна творчість вчителя

Педагогічна творчість як предмет педагогіки творчості. Базові поняття педагогічної творчості, їх характеристика. Педагогічна творчість і педагогічна майстерність педагога. Складові педагогічної майстерності.

Тема 4. Психолого-педагогічні умови творчої взаємодії в педагогічному спілкуванні

Спілкування як найвищий сенс педагогічної діяльності. Комунікативність, її сутність, характеристика основних компонентів. Способи комунікативного впливу. Творчість у застосуванні вихователем переконань і навіювань у професійній діяльності. Соціальна перцепція, її сутність. Механізми взаєморозуміння та ефекти перцепції. Стратегії творчої взаємодії у спілкуванні як характеристика інтерактивного компонента педагогічної взаємодії.

Тема 5. Прийоми творчої педагогічної взаємодії педагога. Педагогічний такт у педагогічній творчій діяльності

Поняття прийому педагогічної взаємодії. Принципи педагогічної взаємодії. Створюючі прийоми педагогічної взаємодії. Гальмуючі прийоми педагогічної взаємодії.

Поняття педагогічного такту у педагогічній творчій діяльності. Принципи педагогічного такту. Прояв педагогічного такту вчителя під час педагогічної взаємодії.

КРЕДИТ 3. ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ТВОРЧІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ УЧНІВ ТА ВЧИТЕЛІВ

Тема 6. Системні інноваційні педагогічні технології.

Поняття системних інноваційних педагогічних технологій та авторських шкіл.

Історія виникнення Вальдорфської школи. Концептуальні положення, принципи навчання. Три періоди навчання. Організація шкіл. Ритм у житті дитини. Евритмія. Особливості змісту. Особливості методики. Вивчення рідної мови і математики. Особливості художніх занять. Роль батьків у навчанні дітей. Авторитет учителя для дітей. Використання досвіду Вальдорфської педагогіки в школах України.

Школа Марії Монтесорі. Основні педагогічні принципи існування школи Монтесорі. Дитячий садок і школа. Методи навчання за М. Монтесорі. Дидактичний матеріал Монтесорі. Система М. Монтесорі у сучасних умовах.

«Йена-план-школа» П. Петерсена. Із біографії П. Петерсена. Концептуальні засади педагогічної технології «Йена-план». Особливості змісту технології «Йена-план».

«Школа успіху і радості» С. Френе. Життєвий шлях та особливості педагогічного доробку С. Френе. Концептуальні засади педагогічної технології «Школа успіху і радості». Особливості змісту педагогічної технології «Школа успіху і радості».

«Школа для життя, через життя» Ж.-О. Декролі. Концептуальні засади педагогічної технології «Школа для життя, через життя». Особливості змісту педагогічної технології «Школа для життя, через життя».

«Школа діалогу культур» В. Біблера. Концептуальні засади педагогічної технології «Школа діалогу культур». Особливості змісту педагогічної технології «Школа діалогу культур»

Тема 7. Сучасні та новітні виховні технології формування творчої особистості учня.

Історія виникнення і становлення технології колективного творчого виховання. Еволюція поняття “колективного творчого виховання”. А.С.Макаренко про колективну творчість. Основні концептуальні положення технології колективного творчого виховання. Технологія підготовки і проведення колективних творчих справ. Різноманітність форм КТС. Вимоги до особистості педагога в системі КТС.

Технологія створення ситуації успіху. Прийоми створення ситуації успіху.

Технологія індивідуальної та особистісної педагогічної підтримки. Технологія педагогічної підтримки самоактуалізації особистості. Модель індивідуальної підтримки (за Є.В. Бондаревською). Гуманістична позиція педагога по відношенню до дітей. Перша група підтримки – загальна педагогічна підтримка. Друга група – засоби індивідуально-особистісної підтримки. Підтримка саморегуляції учня.

Поняття «голографічного підходу». Проблема включення учнів до спільної діяльності на основі співробітництва та опори на вітагенний досвід. Стартова актуалізація життєвого (вітагенного) досвіду. Моделювання “незавершеної ситуації”. Умовне “олюднення” об’єктів. Творчий синтез проєкцій.

Поняття акмеології. Сутність акмеологічних технологій. Види акмеологічних технологій: соціально-перцептивні, організаційно-комунікативні, когнітивні, рефлексивні, комплексні.

Тема 8. Технології творчого розвитку особистості учня. Інтерактивні технології навчання на заняттях. Технологія розвитку критичного мислення. Технологія вирішення винахідницьких завдань.

Порівняння різних моделей навчання: пасивної, активної та інтерактивної. Інтерактивний підхід у викладанні. Принципи організації заняття на інтерактивних засадах. Основні положення інтерактивного навчання. Дидактичні аспекти інтерактивного навчання. Види інтерактивних вправ. Психологічна та технологічна готовність педагога до роботи в умовах інтерактивного навчання. Особливості оцінювання навчальних досягнень учнів в умовах інтерактивного заняття. Переваги та недоліки інтерактивного навчання.

Технологія розвитку критичного мислення. Прийоми технології розвитку критичного мислення.

Технологія вирішення винахідницьких завдань. Основні прийоми ТВВЗ, що використовуються в педагогічній діяльності для творчого розвитку учня.

Тема 9. Технологія проєктної діяльності. Ігрові технології в роботі педагога.

Історія розвитку проєктної технології. Сутність технології проєктної діяльності як поєднання теоретичних знань та практичних умінь і навичок. Використання проєктної технології на уроках в умовах сучасної школи.

Вплив ігрових технологій на творчий розвиток дітей різного віку. Основні положення та умови ефективного застосування ігрової діяльності в навчально-виховному процесі школи.

Ігрові технології. Класифікація ігрових технологій. Основні види навчальних ігор. Дидактичні та імітаційно-моделюючі ігри. Ігри-інсценування, театралізації. Технологія організації ділової гри.

3. Рекомендована література

Базова

1. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Науково-метод. посібник. – К.: ІЗМН, 1998. – 204 с.

2. Даниленко, Л. І. Системи освітніх технологій [Текст] : (Навч.-метод. комплекс) / Л. І. Даниленко ; АПН України, Центральний ін-т післядипломної педагогічної освіти. Факультет менеджменту та психології. - К. : Міленіум, 2003. - 24 с.
3. Єльнікова, О. В. Управління впровадженням інтерактивних освітніх технологій в навчальний процес загальноосвітнього навчального закладу [Текст] : автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / Єльнікова Олена Вікторівна ; Центр. ін-т післядиплом. пед. освіти України. - К., 2005. - 20 с.
4. Калініна Л. М. Інформаційне управління загальноосвітнім навчальним закладом: системи, процеси, технології : монографія / Л. М. Калініна; Ін-т педагогіки АПН України. - К. : Інформавтодор, 2008. - 470 с.
5. Карамушка, Л. М. Технологія формування управлінської команди освітньої організації [Текст] : навч.-метод. посіб. / Л. М. Карамушка [та ін.] ; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України, Лаб. орг. психології, Київ. обл. ін-т післядиплом. освіти пед. кадрів, Наук. лаб. психології менеджм. - Біла Церква : КОПОПК, 2008. - 64 с.
6. Лозова В.І. Пізнавальна активність школярів: Навч. посібник. – Харків: Основа, 1990. – С.8-13, 24-29.
7. Лунячек В. Е. Інформаційно-комунікаційні технології в управлінні загальноосвітнім навчальним закладом / В. Е. Лунячек. - Х. : Вид. група "Основа", 2004. - 96 с. - (Б-ка журн. "Упр. школою"; Вип. 4(16)).
8. Методика і технології оцінювання діяльності загальноосвітнього навчального закладу: посібник/ав.: Ляшенко О. І., Лукіна Т. О., Булах І. Є., Мруга М. Р. – К.: Педагогічна думка, 2012.– 160 с.
9. Нор Е.Ф. Технология организации групповой учебной деятельности младших школьников. - Николаев, 1997.
10. Освітні технології: навчально-методичний посібник. / За ред. Пехоти О.М. – К.: А.С.К., 2001. – 256 с.
11. Освітні технології. Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів. Навчально-методичний посібник / О. Є. Олексюк. – Миколаїв, СПД Румянцева Г.В., 2017. – 212 с.
12. Основи нових інформаційних технологій навчання. Посібник для вчителів /Авт. кол.; За ред. Ю.І. Машбиця./ Інститут психології ім. Г.С.Костюка АПН України. – К. : ІЗМН, 1997. – 264с.
13. Педагогічна технологія: Посібник. І.Ф.Прокопенко, В.І.Євдокимов. - Х.: Основа, 1995.
14. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті: Монографія / За ред. С.О.Сисоєвої. – К.: ВПОЛ, 2001. – 502 с.
15. Петренко Л. М. Педагогічна експертиза результатів навчання учнів : Навч.-метод. посіб. / Л. М. Петренко. - Ірпінь : Нац. акад. ДПС України, 2004. – 162 с.
16. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: Навч. посібник / За ред.. І.А.Зязюна, О.М.Пехоти. – К.: Вид. А.С.К., 2003. – 240 с.
17. Співаковський О. В. Інформаційні технології в управлінні вищими навчальними закладами : Метод. посіб. / О. В. Співаковський, Д. Є. Щедролосьєв, Н. М. Чаловська, О. О. Глущенко, Я. Б. Федорова. - Херсон : Айлант, 2005. - 152 с.
18. Технологія експертизи управління освітнім процесом у загальноосвітньому навчальному закладі [Текст] : наук.- метод. посіб. / А. М. Єрмола [и др.] ; заг. ред. А. М. Єрмола. - Х. : Пошук, 2000. - 260 с.
19. Управління сучасним навчальним закладом : словник-довідник / ред.: М. І. Приходько; Мелітоп. держ. пед. ун-т ім. Б.Хмельницького. - Мелітополь : Вид. будинок ММД, 2008. - 159 с.
20. Федоров В. Д. Менеджмент закладу освіти, менеджер закладу освіти: психологічні засади / В. Д. Федоров; Хмельниц. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти. - Кам'янець-Поділ. : Абетка-НОВА, 2004. - 223 с.

21. Ярошенко О.Г. Групова навчальна діяльність школярів: теорія і методика. - К., 1997.
- Допоміжна**
1. Абашкіна Н.В. Організація навчально-виховного процесу у Вальдорфській школі (Німеччина). // Поч. школа. - 1993. - №1. - с. 41.
 2. Атаманчук Ю. М. Підготовка магістрів з управління навчальним закладом до інформатизації управлінської діяльності: теоретичні і методичні засади : монографія / Ю. М. Атаманчук; ПВНЗ "Київ. ін-т бізнесу і технологій". - Умань : Жовтий О. О. , 2014. - 332 с.
 3. Атаманчук Ю. М. Теоретичні і методичні засади підготовки магістрів з управління навчальним закладом до інформатизації управлінської діяльності : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04, 13.00.06 / Ю. М. Атаманчук; Уман. держ. пед. ун-т ім. П. Тичини. - Умань, 2016. – 20 с.
 4. Байбуз О. Г. Інформаційні технології в управлінні навчальним процесом : монографія / О. Г. Байбуз, К. Т. Кузьма; Дніпропетр. нац. ун-т ім. Олеся Гончара, Миколаїв. політехн. ін-т. - Миколаїв : Вид-во НУК, 2011. - 104 с.
 5. Бессарабов В. І. Універсальна система управління навчальними ресурсами науково-дослідного проекту відкритої освіти «Хмара» [Електронний ресурс] / В. І. Бессарабов // Інформ. технології і засоби навчання : [електрон. журн.]. - 2013. - № 6. - С. 162-169.
 6. Борисова З., Семерникова Р. Спадщину М.Монтессорі - сучасним дошкільним закладам. // Дошкільне виховання - 1996. - №5. - с. 14-15.
 7. [Бочаров Б. П.](#) Інформаційні технології в освіті : монографія / Б. П. Бочаров, М. Ю. Воєводіна; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. - Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. - 197 с.
 8. Брокман И. Что такое вальдорфская педагогика: (ст. из Дании). // Семья и школа - 1990. - №11. - с. 9-11.
 9. Будак В.Д., Мірошніченко В.І. Перспективи використання мультимедійних технологій у навчальному процесі // Технології неперервної освіти: проблеми, досвід, перспективи розвитку: Збірник статей до традиційної IV Всеукраїнської конференції. – Миколаїв: Вид-во МФ НаУКМА, 2002. – С. 188-191.
 10. Гжешук В. Особливості управління навчальним процесом у ВНЗ з використанням новітніх педагогічних технологій : монографія / В. Гжешук, А. Кринські; ред.: М. Вачевський. - Дрогобич : Коло, 2014. - 246, [1] с.
 11. Глазунова М.А., Меерович М.И. Возможности триз-педагогика в воспитании личности учащихся // А.С.Макаренко и мировая педагогика: Материалы международного семинара. – Полтава, 2002. – С.62-64.
 12. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю. Можливості телекомунікацій у навчальному процесі // Технології неперервної освіти: проблеми, досвід, перспективи розвитку: Збірник статей до традиційної IV Всеукраїнської конференції. – Миколаїв: Вид-во МФ НаУКМА, 2002. – С. 188-191.
 13. Гуржий А.М., Жук Ю.О., Волинський В.П. Засоби навчання. – К.: Віпол, 1997. – 208 с.
 14. [Дядичев В. В.](#) Моделювання впровадження інноваційних технологій у регіональну систему освіти : монографія / В. В. Дядичев, Н. І. Кришталь, А. В. Колесніков, І. В. Рибцев; МОНМС України, Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. - Луганськ, 2011. - 252 с.
 15. Жук Ю.О. Деякі психолого–педагогічні проблеми використання засобів нових інформаційних технологій у навчальному процесі середнього закладу освіти // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 1998. – №4. – С.7–9.
 16. Зоц В. Школа модульного типу як демократична форма організації навчання. //Рідна школа - 1996 - №10.- с. 25-28.
 17. Иванов И.П. Педагогика коллективных творческих дел. – К.: Освіта, 1992.
 18. Ильина Т.А., Понятие “педагогическая технология в современной зарубежной педагогике”. - Сов. педагогика 1971. - № 9.
 19. Кальф Т. Технологія створення сценарію навчального модуля. //Рідна школа. -

- 1996.- №8.- с. 48-52.
20. Кальф Т. Технологія створення сценарію навчального модуля. //Рідна школа. - 1996.- №8.- с. 48-52.
21. Кириченко М. О. Управління загальноосвітнім навчальним закладом (методологічний аспект) : Автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.01 / М. О. Кириченко; Центр. ін-т післядиплом. пед. освіти АПН України. - К., 2001. - 19 с.
22. Кларин М.В. Инновации в мировой педагогике обучения на основе исследования игры и дискуссии (Анализ зарубежного опыта). Рига, НПУ "Эксперимент", 1995.
23. Мазепа І.М. Гупова навчальна діяльність. // Поч. шк. - 1992. - №6. - с. 30-34.
24. Макрідіна Л. Технологія ТРВЗ: досвід, застосування // Завуч, 2004. - №1, - С.1-5.
25. Мельник В.В. Наукове проектування навчального модуля. //Педагогіка і психологія.- 1997.- №1.- с. 71-79.
26. Москаленко А. М. Інноваційні педагогічні технології в підготовці управлінців навчальними закладами: досвід і перспективи / А. М. Москаленко // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закл. освіти : зб. наук. пр. - 2012. - Вип. 5 (48). - С. 72-77.
27. Некрасова С. М. Концептуальний та технологічний виміри професійного саморозвитку майбутніх магістрів з управління навчальним закладом / С. М. Некрасова // Пед. пошук. - 2010. - № 4. - С. 24 – 27.
28. Педагогічні інновації та освітні модулі. //Рідна школа.- 1994.- №4.- с. 38
29. Полякова Г. А. Адаптивне управління навчальним процесом в умовах загальноосвітнього комплексу : Автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.01 / Г. А. Полякова; Центр. ін-т післядиплом. пед. освіти АПН України. - К., 2003. - 20 с.
30. Ренькас Б. М. Особливості управління загальноосвітнім навчальним закладом в умовах профільного навчання : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.06 / Б. М. Ренькас; ДВНЗ "Ун-т менеджменту освіти" НАПН України. - К., 2011. - 20 с.
31. Рожнова Т. Теоретичні і практичні засади управління ВНЗ з використанням інноваційних технологій / Т. Рожнова // Післядиплом. освіта в Україні. - 2013. - № 2. - С. 88-90.
32. Сікорський П.І. Модульно-рейтингова система навчання у ліцеї. //Педагогіка і психологія.- 1997.- №1.- с. 31-38.
33. Ткачук В. Управління розвитком професійної компетентності вихователя в умовах адаптивного управління дошкільним навчальним закладом / В. Ткачук // Нова пед. думка. - 2014. - № 2. - С. 224-227.
34. Федоров Г. В. Системний підхід до управлінської діяльності керівника навчальних закладів у ринкових умовах : монографія / Г. В. Федоров; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. - К. : Дорадо-Друк, 2012. - 239 с.
35. Фурман А. Принцип модульності в освітній практиці: два рівня втілення. //Рідна школа. - 1995.- № 7-8.- с. 22-25.
36. Фурман А. Технологія створення граф-схем навчальних курсів у модульно-розвивальній системі. // Рідна школа.- 1997.- № 2.- с. 25-78
37. Фурман А.В. Модульно-розвивальне навчання - система педагогічних інновацій. // Педагогіка і психологія.- 1995.- №3.- с. 97-108.
38. Шевцова А. Активізація пізнавальної діяльності учнів за допомогою ситуативних завдань // Дивослово. – 2001. - №12.
39. Щербань П. М. Навчально-педагогічні ігри: Навч: посібник. – К: Вища школа, 1993.
40. [Щоголева Л.](#) Стратегічне управління освітнім закладом як соціальною системою / Л. Щоголева, В. Вознюк // [Нова пед. думка](#). - 2014. - № 2. - С. 237-240.
41. Юрченко З.В. Ігрові методики розвитку художньо-словесних здібностей учнів 5-11 клас // Практична психологія та соціальна робота. – 2000. - №2. – С. 9 – 12.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання:

4-й рік навчання, 7 семестр – залік;

5. Засоби діагностики успішності навчання:

- індивідуальне і фронтальне опитування;
- самостійні роботи;
- тестування;
- контрольні роботи;
- перевірка індивідуальних дослідницьких завдань;
- перевірка групових творчих завдань.